शिक्षा मंत्रालय
MINISTRY OF
EDUCATION

सत्यमेव जयते

कौशल विकास और उद्यमशीलता मंत्रालय
Ministry of **Skill Development**
And Entrepreneurship

सत्यमेव जयते

तंत्रज्ञान आणि भारतीय भाषा शिखर परिषद

30 सप्टेंबर आणि 1 ऑक्टोबर 2023

स्थळ: डॉ. आंबेडकर आंतरराष्ट्रीय केंद्र, जनपथ, नवी दिल्ली

https://technology-bharatiyabhasha.aicte-india.org/

तंत्रज्ञान आणि भारतीय भाषा परिषदे बद्दल

तंत्रज्ञान आणि भारतीय भाषा परिषदेमध्ये "भारतीय भाषांसाठी तंत्रज्ञान, भारतीय भाषांमधील तंत्रज्ञान आणि भारतीय भाषांद्वारे तंत्रज्ञान" या चर्चेचे तीन प्रमुख क्षेत्रे आहेत. भारत सरकारच्या शिक्षण मंत्रालयाच्या मार्गदर्शनाखाली भारतीय भाषा संस्था (सीआयआयएल) , म्हैसूर यांनी विद्यापीठ अनुदान आयोग (यूजीसी), अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद (एआयसीटीई), राष्ट्रीय शैक्षणिक प्रौद्योगिकी मंच (एनईटीएफ) ,भारतीय भाषा समिती (बीबीएस),राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन आणि प्रशिक्षण परिषद (एनसीईआरटी), राष्ट्रीय व्यावसायिक शिक्षण आणि प्रशिक्षण परिषद (एनसीव्हीईटी) आणि राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषद (एनसीटीई),यांच्या सहकार्याने या कार्यक्रमाचे आयोजन करत आहेत. 30 सप्टेंबर आणि 1 ऑक्टोबर 2023 रोजी डॉ. आंबेडकर आंतरराष्ट्रीय केंद्र, जनपथ, नवी दिल्ली येथे सर्व सहभागींना एकाच व्यासपीठावर आणणे आणि भारतीय भाषांच्या वापराच्या सर्व क्षेत्रांमध्ये तंत्रज्ञानाचा वापर करून राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-2020 ची उद्दिष्टे साध्य करण्याच्या हेतूने विचारविमर्श चर्चा करणे हे या शिखर परिषदेचे उद्दिष्ट आहे.

नवी दिल्ली येथे होणाऱ्या या दोन दिवसीय बैठकीदरम्यान 1000 प्रतिनिधींचे यजमानपद भूषवण्याची अपेक्षा या शिखर परिषदेची आहे. या कार्यक्रमात सामान्यतः सादरीकरणे, पॅनेल चर्चा, प्रदर्शने, नेटवर्किंगच्या संधी, तांत्रिक तज्ञ आणि भाषांसाठी आणि तंत्रज्ञानात काम करणाऱ्या संस्था, एआय आणि एमएल संशोधक, शैक्षणिक-तंत्रज्ञान कंपन्या, स्टार्ट-अप्स, वापरकर्ते आणि अशा तंत्रज्ञानाचे धोरणकर्ते यांचा समावेश असेल. या शिखर परिषदेमुळे उपस्थितांमध्ये विचारांची देवाणघेवाण आणि सहकार्य सुलभ होईल तसेच भारत आणि जगात भाषा तंत्रज्ञान, संशोधन आणि नवकल्पनांच्या प्रगतीला चालना मिळेल.

संमेलनाची संकल्पना

एनईपी-2020 मध्ये शैक्षणिक संधींची उपलब्धता वाढवण्यासाठी, समावेशन आणि विविधतेच्या समस्या दूर करण्यासाठी आणि देशातील शैक्षणिक प्रणालीची प्रवेश, गुणवत्ता, समानता, परवडणारी आणि जबाबदारी सुधारण्यासाठी शैक्षणिक तंत्रज्ञानाच्या वापरावर अधिक भर देण्यात आला आहे.

सध्याच्या भाषेच्या परिसंस्थेतून भारतीय भाषेच्या परिसंस्थेकडे सुरळीत संक्रमण होण्यासाठी तंत्रज्ञानाचा लाभ घेणे हे शिखर परिषदेचे उद्दिष्ट आहे. भाषा आणि तंत्रज्ञानाच्या संदर्भात, तीन मुख्य पैलूंवर भर देण्यात आला आहेः

- भारतीय भाषां**साठीचे** तंत्रज्ञान
- भारतीय भाषां**मधील** तंत्रज्ञान
- भारतीय भाषांच्या **माध्यमातून** तंत्रज्ञान

भारतीय भाषांसाठीचे तंत्रज्ञान

भारतीय भाषांसाठी अध्यापन, चाचणी, प्रशिक्षण आणि अनुवाद या क्षेत्रात तंत्रज्ञानाचा वापर करणे हा या संकल्पनेच्या या पैलूचा उद्देश आहे. अध्यापनात ऑनलाइन आणि ऑफलाईन अशा दोन्ही पद्धतींनी भारतीय भाषा शिकणे आणि शिकवणे, अध्ययन-अध्यापन साहित्याचा विकास, अध्यापनशास्त्र इ. समाविष्ट आहे. मूल्यमापनामध्ये भारतीय भाषांमधील भाषा प्रवीणतेच्या विविध स्तरांसाठी चाचणी पद्धती आणि चाचण्यांचा समाविष्ट आहेत. प्रशिक्षण म्हणजे सेवेपूर्वीची आणि सेवापूर्व आणि सेवांतर्गत भाषा आणि विषय शिक्षक, प्रमुख प्रशिक्षक, भारतीय भाषांमधील पाठ्यपुस्तक लेखकांचे प्रशिक्षण आणि तंत्रज्ञानाचा वापर करून भाषेचे मूल्यांकन आणि मूल्यांकन करणारे परीक्षक आणि तज्ज्ञांना प्रशिक्षण देणे.

भारतीय भाषांसाठी भाषा अनुवाद साधने विकसित करणे आणि श्रेणीसुधारित करणे हे भाषांतराचे उद्दिष्ट आहे आणि तसेच भारतीय भाषांमध्ये प्रशिक्षित अनुवादकांचा एक विशाल पूल तयार केला आहे. ह्या तंत्रज्ञानाचा वापर करून अनुवाद, भारतीय भाषांमध्ये डिजिटल अनुवाद पुस्तिकाआणि मॉड्यूल विकसित करणे इत्यादी तंत्रज्ञानाच्या गरजांचे मूल्यांकन करेल.

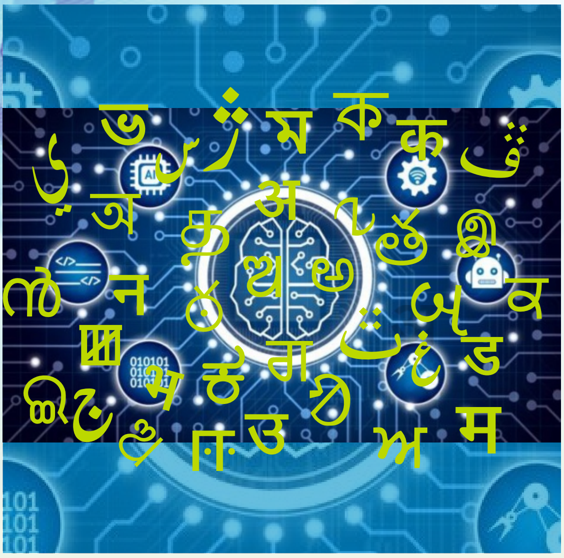

भारतीय भाषांमधील तंत्रज्ञान

भारतीय भाषांमधील तंत्रज्ञान हे असे एक क्षेत्र आहे जिथे भारतीय भाषांमध्ये हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर साधने तयार करण्यासाठी देशाने अद्याप मोठी क्रांती आणलेली नाही. याचा अर्थ भारतीय भाषांमध्ये देशी कार्यप्रणाली (ऑपरेटिंग सिस्टम) आणि यंत्र शिक्षण (मशीन लर्निंग) ची निर्मिती, कोड आणि प्रोग्राम लिहिण्यासाठी भारतीय भाषांचा वापर करणे, सार्वत्रिक स्वीकृतीसाठी भारतीय भाषांच्या तांत्रिक वापरासाठी मूलभूत मानके विकसित करणे, भारतीय भाषांसाठी विद्यमान असलेल्या प्रणाली (ओएस) बहुस्तरीय विकसित करणे, भारतीय भाषांसाठी वेब मानकीकरण, भारतीय भाषांमध्ये मोबाइल ॲप्स आणि तंत्रज्ञान विकसित करणे, एआर आधारित प्लॅटफॉर्म्स विकसित करणे, भारतीय भाषांना एआर/व्हीआर/एमव्हीआर/सिम्युलेशन/डिजिटल ट्विनिंग सह एकत्रित करणे, इत्यादी. भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तंत्रज्ञानाचा सतत विकास करून आणि त्याला मुख्य प्रवाहात आणून संसाधनांचे वाटप आणि स्थानिकीकरण करून या क्षेत्रातील सर्व भागधारकांना एकत्र आणण्यावर मुख्य लक्ष केंद्रित केले जाईल.

भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तंत्रज्ञान

एनईपी-2020 च्या संकल्पनेनुसार, अभियांत्रिकी, वैद्यकीय, कायदेशीर आणि इतर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसह सर्व तांत्रिक शिक्षण भारतीय भाषांचे माध्यमातून प्रदान करणे, सामग्री आणि पद्धत विकास, संसाधने उपलब्ध करून देणे (जसे की डिजिटल पाठ्यपुस्तके, शिकण्याची-शिकवण्याची सामग्री, भारतीय भाषांमधील शब्दकोश आणि शब्दकोष), मूल्यांकन आणि मूल्यमापन, शाळांमध्ये भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तांत्रिक शिक्षणाव्यतिरिक्त कौशल्य अभ्यासक्रम प्रदान करणे, व्यावसायिक शिक्षण संस्था, विद्यापीठे आणि व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (जसे की आयआयटी, एनआयटी, आयआयआयटी, आयआयएम, आयआयएसईआर इत्यादी) आणि भारतीय भाषा वापरण्याबाबत मुद्रित आणि सोशल मीडियासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे आणि मानके तयार करणे हे या पैलू अंतर्गत महत्त्वाचे क्षेत्र आहेत.

शिखर परिषदेतील केंद्रबिंदू

- तंत्रज्ञानाच्या मदतीने भारतीय भाषांच्या माध्यमातून शिक्षण देण्याचे मार्ग शोधणे.
- सर्व भारतीय भाषांसाठी भारतीय भाषा तंत्रज्ञानाची साधने आवश्यक आहेत अशा प्रमुख क्षेत्रांची ओळख पटवणे.
- भारतीय भाषांमधील शैक्षणिक सामग्रीचे अध्यापन, प्रशिक्षण, चाचणी आणि अनुवाद यामध्ये तंत्रज्ञानाचे एकत्रीकरण.
- भारतीय भाषा क्षेत्रातील अलीकडील तांत्रिक घडामोडींचे प्रदर्शन. यामध्ये भारतीय सांकेतिक भाषेसाठी तंत्रज्ञान विकास आणि इतर गोष्टींबरोबरच ब्रेलचाही समावेश असेल.
- तंत्रज्ञानाचा आधारे सर्व सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रांमध्ये भारतीय भाषांना प्रोत्साहन देणे.
- भारतीय भाषांसाठी, भारतीय भाषेत आणि भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तंत्रज्ञान विकासाची सद्यस्थिती आणि आव्हाने समजून घेणे.
- भारतीय भाषांसाठी, भारतीय भाषेत आणि भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तंत्रज्ञानाच्या भविष्यातील दिशेसाठी मार्ग आणि साधने शोधणे.

अपेक्षित परिणाम

भारतीय भाषांसाठी, भारतीय भाषेत आणि भारतीय भाषांच्या माध्यमातून तंत्रज्ञानाचा विकास आणि वापर करण्यासाठीच्या आराखडा मांडण्यात येणार आहे.

सहभाग

शैक्षणिक संस्था, उद्योग क्षेत्रातील नेते, भाषा तज्ज्ञ, भाषाशास्त्रज्ञ, शैक्षणिक-तंत्रज्ञान/स्टार्ट-अप कंपन्या, राज्य सरकारे, भाषा तंत्रज्ञान संशोधक आणि विकासक, धोरणकर्ते यांना या शिखर परिषदेत सहभागी होण्यासाठी आमंत्रित केले आहे.

नोंदणी प्रक्रिया

येथे नोंदणी करा: https://technology-bharatiyabhasha.aicte-india.org/

परिषदेमध्ये सहभागी होण्यासाठी मर्यादित संख्येने सहभागींना आमंत्रित केले जाईल.

सहभागींची पुष्टी योग्य वेळेत केली जाईल.

संपर्क तपशील:

प्रा.शैलेंद्र मोहन
निर्देशक
भारतीय भाषा संस्था
मानसगंगोत्री, हुन्सूर रोड
म्हैसूर-570006, कर्नाटक, भारत

दूरध्वनी क्रमांक: +91 821 2345000, +91 821 2345006
फॅक्स क्रमांक: +91 821 2515032
ईमेल आयडी: director-ciil@gov.in